

İstanbul Modern'den yeni bir retrospektif

“Ressam ve Resim: Mehmet Gülerüz”

İstanbul Modern, *Ressam ve Resim: Mehmet Gülerüz Retrospektifi* ile eleştirel ve dışavurumcu üslubuyla yarım yüzyıldır Türkiye sanat sahnesinde kendisine özel ve ayrıcalıklı bir yer edinen Mehmet Gülerüz'ün 1960'lı yıllardan 2010'lu yıllara uzanan kariyerinin dökümünü sunuyor.

Sergi, figür temelli çalışmalarıyla Türkiye'deki sosyo-kültürel ve politik dönüşümün insanlar üzerindeki etkilerini eleştirel ve ironik bir dille dışavuran sanatçının; resimden desene, heykelden gravüre, tiyatrodan performansa uzanan zengin ifade arayışının gelişim ve dönüşümüne ışık tutuyor. İstanbul Modern'in **8 Ocak – 28 Haziran 2015** tarihleri arasında Süreli Sergiler Salonu'nda yer alacak yeni retrospektifinde, 150'ye yakın yapıt ve multimedya sunumuyla 200'e yakın desen bir araya geliyor.

Küratörlüğünü İstanbul Modern Direktörü **Levent Çalıköğlü**'nun üstlendiği retrospektif; aile, toplumsal koşullar, sosyo-ekonomik ve çevresel etkenler, doğa-insan, sınıfsal mücadeleler ve varoluş sorunlarıyla şekillenen bireyin kendisini var etme arzusundaki karmaşık süreçleri keskin bir gözlem gücüyle yapıtlarına aktaran Mehmet Gülerüz'ün kendine özgü imge tipolojisini kronolojik bir akışla sunuyor. “**Ressam ve Resim**” retrospektifi, desen ve resimlerinin yanı sıra Gülerüz'ün 1970'li yıllardan bugüne heykel sanatına dair önemli araştırma ve örneklerini de içeriyor.

Sanatçının kaleme aldığı metinlerle zenginleşen sergi, 1960'lardan itibaren desen, resim, heykel, gravür, porselen üzeri boyama, performans gibi alanlarda gerçekleştirdiği üretimleri bir araya getiriyor. Ayrıca, Mehmet Gülerüz'ün tüm dönemlerini içeren, hayat hikayesini, içinden geçtiği farklı koşulları ve hakkında yazılanları bir araya getiren zengin biyografi duvarı, 1960'lı yıllardan bugüne Türkiye sanat ortamının kişisel bir hikayesini de görünür kılıyor.

Sergi başlangıcında yer alan bir başka alanda ise Mehmet Gülerüz'ün 1979'da Akademi Sanat Şenliği için Fındıklı Parkı'nda gerçekleştirdiği, performans niteliği taşıyan heykel yerleştirilmesi *Gariplikler Müzesi*'ne dair görsel ve metinlere yer veriliyor.

Tiyatro ile görsel sanatlar arasındaki bağ

“**Ressam ve Resim**” sergisi, 1960'lı yıllarda Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitim gören, profesyonel oyuncu olarak politik tiyatrolarda sahneye çıkan, 1970'li yıllarda Paris sanat ortamında gerçekleştirdiği *happening*'leriyle adından söz ettiren, 1980'li yıllardan itibaren tekrar Türkiye sanat sahnesinin güncel dönüşümünde etkin rol üstlenen Gülerüz'ün sanatının, kendine özgü üslubunun sıra dışı gelişimini aktarıyor.

Anlık gözlemlerden, derin ve karmaşık ilişkilerin dışavurumlarından ve küçük jestlerden beslenen ironik bir tavırla kendi zamanının insan tipolojisini resimsel bir imgeye dönüştürür.

İzleyicisini de yaşanan süreçlerle yüzleşmeye, hesaplaşmaya ve dünyaya yeni bir bakışa davet eder. Resmi, “bir araştırma, yap boz meselesi” olarak görür. Resim yaparken, “önsezilerine, hislerine, sezgilerine, daha çok hayvani güdülerine” dayandığını belirten Gülerüz, “uyumsuz, tedirginlik yaratan, irkilten, ürküten sorunları, tekin olmayan durumları” ele alır.

Gerçeği yeniden oluşturup, dönüştürürken resmindeki kendine özgü üslubunu, anlatım gücünü tiyatrodan bulan Mehmet Gülerüz, yaşamı ve toplumun kolaylıkla göz ardı edilebilen konularını içeren resimlerini, bir tiyatro oyunu gibi dramatik biçimde kurgular. Oyunculuğa ve çizmeye merakı, yoğun ilgisi çocukluğunda başlayan daha sonra aktif bir tiyatro oyuncusu olan ve oyunculuk pratiğini resme taşıyan sanatçının tiyatro ile görsel sanatlar arasında kurduğu yakın bağ, disiplinlerarası yaklaşımın en ilginç örneklerden birini oluşturur. “Resmin bütün ana meselelerini, tiyatrodan bulabilirsiniz. Yerleştirme, kompozisyon, dekor, kostüm, ışık, karakterlerin oluşturulması... Bunların hepsi çok önemli bir görsel bilgi istiyor. Tiyatro resimle çok direk bir beslenme içindedir. Ben resim zekamla, tiyatro keyfimi, veya tiyatro gereksinimimi besledim. Tiyatroyu tiyatrodan, oynarken öğrendim.”

“Desen, başlı başına sanat dilidir”

Desen ve figürü kendine özgü kullanımıyla farklı bir dil kuran Mehmet Gülerüz, imgelerle görsel çeşitlilik yaratırken, yasaklarla, tabularla, telkinlerle yüzleşen, “içinden geçen zamanı kavrayan, iz bırakan” yapıtlar üretir. Dış dünya deneyimlerini ve iç dünyasının duygusal tepkilerini; bireysel dünyasına göndermeler yapan, fantastik imgeleri içeren anlatımcı sahnelerle aktarırken, toplumsal düzenin eleştirisini ise metaforlar yaratarak, mecazi bir içerik ve getirdiği eleştiriye kendisini de katmayı ihmal etmeyen bir kara mizahla yansıtır çalışmalarında.

Çizgi ve desen konusunda kendine özgü bir karakter ve üsluba sahip sanatçı için desen sadece resmin bir altyapı unsuru değil, başlı başına bir sanat dilidir; günlük olarak eskiz defterlerinde ve dönemsel olarak resimlerinde uygulanan temel bir süreçtir. Gülerüz’e göre desen; hayata tutunma, nefes alma, varoluşunu kutlama kadar kendisine yakın bir varlıktır. “Desen bir yandan içinden geçilen zamanı kavramalı, bir yandan da iz bırakan, çizen tavrını göstermeli; yüzeyle olan temasını ve bünyesindeki saldırganlığın bıraktığı izleri ortaya koymalı.”

“Ressam ve Resim” sergisi, Mehmet Gülerüz’ün kırka yakın desen defteri ve sayısız bağımsız desenin taranmasıyla ortaya çıkan birikime de yer veriyor, desenlerinin altmış yıla uzanan serüvenini de günışığına çıkarıyor. Sanatçının iç dünyasını, coşkunu, hüznünü, öfkelerini, başkaldırılarını yansıtıyor.

Basın toplantısı

Sergiyle ilgili basın toplantısına **Mehmet Gülerüz**, İstanbul Modern Yönetim Kurulu Başkanı **Oya Eczacıbaşı**, İstanbul Modern Direktörü ve sergi küratörü **Levent Çalikoğlu** katıldılar.

Sergi başlığının “Ressam ve Resim” olmasının, sanatıyla bağlantılı olarak iki kavramı da açıklayacağı ve ilişkisini göstereceği düşüncesine işaret ettiğini belirten **Mehmet Gülerüz**, “Mesele resim yapmak değil, resim düşünmek. Resim düşünen kişidir ressam. Resim düşüncesi çok ciddi başka değerleri, uğraşları da içine alıyor: Felsefeyi, tarihi, sosyolojiyi. Kendi resim ihtiyaçlarım doğrultusunda kendimce gezindim, resim sevgimin götürdüğü yere gittim. Düşünsel ihtiyaçlarıma göre, teknik ihtiyaçlarıma göre, karşılaşmak ve çözmek veya yeniden çözmek gerektiğine inandığım sorunlara göre. Benim resmimin gerçeği, gerçek nedenlerden ve ihtiyaçlardan çıkmasıdır. Yaptığım resmin seyredenle kurduğu ilişki de açıktır, şüpheye yol açmaz. Resmin,

sanatın, tiyatronun ne olduğunu araştırmak, meselelerin bunun içinde nasıl şekillendiğini görmek ve sadece mesele söyleyen biri olmaksızın öncelikle özel biri ifadeyle uğraşmak beni memnun ediyorsa bunun üstünden gelmem gerekiyor” dedi.

Yaşamında tiyatro, resim ve sanat eğitimi çok önemseydiğini ifade eden Mehmet Gülerüz, yaptıklarını bozmayı ve onlardan apayrı şeyler yapmayı göze almadan sanatçı olunamayacağını söyledi: **“Sanatçı dediğimiz birey bütün yaşamın içinden seçip ayırdığı görüntüyü, düşünsel ve duymasal ihtiyaçları doğrultusunda, bütün özel verileriyle yeniden biçimlendirmeyi hedefler. Doğanın ve insan yaşamının kurgulanışını, kabul edilenin ötesinde bambaşka açılardan görmek ve bunlar hakkında kendi düşüncesini var kılmak ister ressam. Uсталık sanatın, yaşamın her bir sorusuyla tekrar tekrar boğuşmanın tadından vazgeçmemeyi göze almaktır.”**

Mehmet Gülerüz, sergide sanatındaki bütün dönemlerin yer aldığını vurguladı: **“Buradaki amaç, resim izleyicisine, resim ortamına toplu bir “hesap verme”. Retrospektif belli bir ortaya çıkış, belli bir hesap veriştir. Bütün üzerinden bir muhasebedir, bir toplamdır. Bütün maddelerin altına bir çizgi çizersiniz, envanterinizi yaparsınız, açığa korsunuz. Retrospektifle bütünü görebilme şansı vardır sanatçı için. İzleyici için de çok önemli. Bu resimlere yapıldıkları ortamlarını, ne zaman yapıldıklarını düşünerek bakmak gerektiğini de eklemek gerekli. Bu sergiyle o zamanlar neler söylendiğine, nasıl söylendiğine de bakılmış olacak.”**

İstanbul Modern Yönetim Kurulu Başkanı **Oya Eczacıbaşı**, İstanbul Modern’in “Ressam ve Resim” retrospektifi ile çok yönlü sanatçı Mehmet Gülerüz’ün yarım yüzyılı aşan sanatsal birikimini sunduğunu değinerek, **“Ressam ve Resim” aynı zamanda, Türkiye sanat ortamında herhangi bir kuruma bağlı olmaksızın kendi başına varolabilmiş, yaşamını resim üretmekle idame ettirebilme başarısını kazanmış bir sanatçının kişisel hikayesine odaklanıyor. Kendi zamanının ve değişen dünyanın popüler ve değişken “ressam” ve “resim” tanımlamalarının karşısında ideallerinden vazgeçmeyen, çizdiği, dokunduğu yüzeye ve orada varediği dünyaya tutkuyla sarılan, her daim ürettiğini sorgulayan ve çıkmaza düştüğünde kendi imkanlarıyla yeni baştan ayağa kalkan inançlı ve mücadeleci bir bireyin dünyasını merkez alıyor ”** dedi.

Oya Eczacıbaşı, Mehmet Gülerüz’ün sürekli sorgulayan, hesaplaşan ve eleştiren kişiliğiyle, içinde yaşadığı zamana, çağının insanına tanıklık ettiğini, gözlemlerini ve kaydettiklerini dışavurumcu üslubuyla çalışmalarına aktardığını belirtti: **“Sergi, daha çocukluğunda resme ve tiyatroya ilgi duyan ve yaşamı boyunca çizmeyi, resim ve heykel yapmayı ve öğrendiklerini paylaşmayı aralıksız sürdüren Mehmet Gülerüz’ün tükenmeyen enerjisinin, sanatsal arayışının, yaratıcılığının gelişimini ve dönüşümünü yansıtır.”**

Eczacıbaşı, İstanbul Modern’in on yıl boyunca sekiz retrospektif düzenlediğinden söz etti: **“Müzemiz on yıl boyunca sanatçılarımızı, yapıtları, kişiliği ve yaşamıyla iç içe sunan, çeşitli etkinlikleri de içeren retrospektifler düzenleyerek, geniş izleyici kitlesiyle buluşmasını sağladı, gelecek kuşaklara tanıttı. 2005 yılında Fikret Muallâ ile başladığımız retrospektifler; Fahrelnissa Zeid - Nejad Devrim, Cihat Burak, Sarkis, Hüseyin Çağlayan, Kutluğ Ataman, Burhan Doğançay ve Erol Akyavaş ile sürdü. 2015 yılının ilk sergisini de Mehmet Gülerüz retrospektifi ile gerçekleştiriyoruz. Sanatçılarımızın çalışmalarını kapsamlı biçimde sergileme geleneğimiz, gelecek yıllarda da sürecek.”**

Mehmet Gülerüz’ün 60 yıla yakın süredir ürettiği yapıtlardan oluşan, coşku dolu serüvenini izleme olanağı sağlayan bir sergi gerçekleştirdikleri için mutluluk duyduklarını belirten Oya Eczacıbaşı, her zaman olduğu gibi sergiye paralel çeşitli etkinliklerin gerçekleştirileceğini ve sanatçının da eğitim programlarına katılacağına değindi: **“İstanbul Modern Eğitim Bölümü’nün sanatçının yaşamından ve yapıtlarından esinlenerek hazırladığı sergiye**

paralel çeşitli eğitim programların yanı sıra yaşamı boyunca eğitim çok önemseyen, kendi adını taşıyan atölyesinin yanında pek çok köklü kurumda öğretmenlik yapan Mehmet Gülerüz, bir atölye düzenleyecek ve sanat konuşmaları gerçekleştirecek.”

Sergi küratörü ve İstanbul Modern Direktörü **Levent Çalıkoğlu**, Mehmet Gülerüz'ün kişiliğinin ve kimliğinin, yarattığı tüm tiplere ve karakterlerin kişiliğinde, resim düzlemindeki karşı temsilinin birer yansıması olarak gizli olduğunu belirtti: **“Çağdaş Türkiye resminde, oluşturduğu karakterler ile kendi kişiliğini bu kadar açık seçik beyan eden muhtemelen ilk ressamdır Mehmet Gülerüz. Bu nedenle, Gülerüz'ü sadece toplumsal dönüşümü bireylerin gözünden aktaran bir ressam ve sanatçı değil, aynı zamanda kendi yaşantısının eksik ve fazlalıklarını, başka insanlarla kesişen yönlerini de keskin bir gözle dışavuran bir insan olarak görmek gerekir. Bu tiplere, onun çok yönlü kişiliğinin ve tecrübelerinin temsili kahramanlarıdır.”**

Levent Çalıkoğlu, **“Resam ve Resim: Mehmet Gülerüz Retrospektifi”**nin başta kendisi olmak üzere insanoğlunu var eden içsel ve dışsal koşulları anlamaya ve sanatsal bir ifade alanı içerisinde çözümlenmeye adanmış bir sanatçının, yarım yüzyılı aşan tutkulu mücadelesini merkez aldığı vurguladı: **“Aile, toplumsal koşullar, sosyo-ekonomik ve çevresel etkenler, sınıfsal mücadeleler ve varoluş sorunlarıyla şekillenen bireyin kendisini var etme arzusundaki karmaşık süreçleri keskin bir gözlem gücüyle yapıtlarına aktaran Mehmet Gülerüz'ün geliştirdiği kendine özgü imge tipolojisini kronolojik bir akışla sunuyor.”**

Çalıkoğlu, serginin **“Gülerüz'süz tanımlanamayan ve taze bir bakış açısıyla, yeniden Gülerüz'le tanımlanması gereken Türkiye sanat tarihinin modernden çağdaşa uzanan serüvenine, geçirdiği dönüşüme, bireysel mücadele alanlarının kırılma ve toplumsal sürecine işaret ettiğine”** dikkat çekti.